

Analyse af muligheder og udfordringer ved udlicitering af Tandplejen i Norrdjurs Kommune

Juni 2024

INDHOLDSFORTEGNELSE

Introduktion	3
Sammenfatning af analysens resultater	4
Analysens opbygning	5
Tandplejens opgaver, lovgrundlag og kvalitetstandarder	6
Opgaver	6
Indsatskatalog for den kommunale Tandpleje - Version 2023	7
Lovgrundlag	9
Kvalitetsstandarder	10
Tandplejens nuværende organisering og geografiske placering	10
Samarbejdsaftaler	11
FKO - Djurslands fælleskommunale Ortodontiordning	11
Samarbejdet med private tandlæger i Vest	12
Analyse af private tandklinikker i den vestlige del af kommunen	12
Sammenligning: Indsatskatalog for den kommunale tandpleje - opgaver varetaget af private tandlægeklinikker i vest	13
Kapacitetsmæssige overvejelser	14
Tilfredsheds blandt borgere	14
Økonomiske interesser	15
Sammenfatning	15
Analyse af private tandlæger i øst: Holdning til udlicitering	16
Rekruttering og tandplejepersonalemangel	16
Tandplejens tiltag ift. rekruttering og fastholdelse	18
Opmærksomhedspunkter til fremtidig organisering: Lokal tilgængelighed og specialiseret pleje	18
Økonomiske forventninger de kommende 5 år	19
Erfaringer fra andre kommuner vedr. udlicitering og privatisering	19
Konklusion og anbefalinger	20

Introduktion

Børne- og Ungdomsudvalget har på mødet den 22. februar 2024 anmodet forvaltningen om at gennemføre en ”analyse af muligheder og udfordringer ved udlicitering af tandplejen i hele kommunen”.

Analysen er gennemført i perioden marts - maj 2024 og bygger på interviews med privatpraktiserende tandlæger i vest og i Grenaa samt Norddjurs Kommunale tandpleje. Desuden er der indhentet erfaringer fra Herning, Hedensted og Silkeborg kommuner, som har foretaget lignende analyser af potentialer ved en udlicitering af tandplejen.

Det bemærkes, at der er tale om en kvalitativ undersøgelse, som sigter mod en afdækning af følgende:

- Rolle- og opgavefordelingen mellem den kommunale tandpleje og privatpraktiserende tandlæger i forhold til leveringen af det vederlagsfrie tandplejetilbud til børn, unge og voksne, herunder eventuelle forskelle i serviceniveau
- Privatpraktiserende tandlægers kapacitet og motivation for at overtage det kommunale tandplejetilbud
- Forventede udgifter til udstyr, lokaler mv. i den kommunale tandpleje de næste 5 år.

Ønskes en mere dybdegående analyse af økonomiske og kapacitetsmæssige konsekvenser ved en udlicitering, anbefaler forvaltningen, at Norddjurs Kommune indgår aftale med ekstern leverandør om at gennemføre analysen.

Forvaltningens overordnede vurdering er, at en udlicitering af det samlede kommunale tandplejetilbud i Norddjurs Kommune ikke er realiserbar. Dette skyldes mangel på tilstrækkeligt antal klinikker til at sikre en bred og geografisk dækkende tandpleje i hele kommunen samt manglende økonomisk incitament og interesse fra private tandklinikker i at påtage sig de opgaver, der hører til den kommunale tandpleje.

Sammenfatning af analysens resultater

Analysen peger på:

- Der er et velfungerende samarbejde mellem Norddjurs Kommunale tandpleje og de privatpraktiserende tandlæger i Vivild, Ørsted og Auning. Private tandlæger udfører dog ikke opgaver som tværgående udviklings- og undervisningsprojekter, behandlinger i fuld narkose og behandling af social- og specialpatienter. Disse varetages fortsat af de kommunale klinikker.
- De private tandlæger i vest oplever tilfredshed blandt børn, unge og familier blandt andet på grund af mulighederne for familietandpleje og længere åbningstider. Der er lav "drop-out" ved overgangen til voksenbehandlinger, og samarbejdet med kommunen fungerer effektivt. De oplever stor efterspørgsel, hvilket medfører mangel på kapacitet til at overtage yderligere af den kommunale tandplejes opgaver.
- Private tandlæger i øst (Grenaa) ønsker ikke at overtage den kommunale tandpleje og udtrykker bekymring om mulig forringelse af serviceniveauet ved udlicitering.
- Der er intet økonomisk incitament for private tandlæger til at behandle børn, unge, omsorgs-, social- og specialpatienter sammenlignet med ordinære voksenbehandlinger.
- Der er ikke tilstrækkeligt med private tandlægeklinikker til at dække hele Norddjurs Kommune, især mangler der alternativer i midten af kommunen.
- Erfaring fra analyse af tandplejen i Herning Kommune viser, at udlicitering og privatisering af tandplejen kan føre til betydelige fordyrelser. I stedet valgte Herning Kommune at udvide den kommunale tandpleje og investere i modernisering af klinikkerne.

Analysens opbygning

Analyserapporten lægger ud med en kort introduktion til tandplejens lovgrundlag og opgaver. Herefter følger en beskrivelse af, hvordan den kommunale tandpleje i Norddjurs Kommune ser ud i dag. Der redegøres både for forhold vedrørende tandplejens organisering, indsatskatalog og samarbejdsaftaler. Dernæst følger en analyse af tandklinikkerne i den vestlige del af Norddjurs Kommune. I forlængelse heraf følger en analyse af private tandlæger i øst og deres holdning til potentiel udlicitering. Dernæst følger et afsnit om rekruttering og tandplejepersonalemangel. Analysen runder af med opmærksomhedspunkter til fremtidig organisering og erfaringer fra andre kommuner vedrørende udlicitering og privatisering.

Tandplejens opgaver, lovgrundlag og kvalitetstandarder

Opgaver

Børne- og ungetandplejen

Målgruppen for børne- og ungetandplejen er alle 0-21-årige børn og unge i kommunen. Det almindelige tandplejetilbud omfatter forebyggende, sundhedsfremmende og behandlende tilbud, herunder undersøgelse for og regulering af tandstillingsfejl.

Børne- og ungetandplejens formål er at sikre, at:

- 1) børn og unge gennem god hjemmetandpleje og et sammenhængende tilbud om forebyggelse og behandling kan udvikle hensigtsmæssige tandplejevaner samt
- 2) sunde tænder, mund og kæber og
- 3) bevare disse i funktionsdygtig stand gennem hele livet.

Alle børn og unge tilbydes et vederlagsfrit tilbud.

Børn og unge under 16 år, der ønsker et andet tandplejetilbud end det vederlagsfrie tilbud, kan frit vælge anden leverandør - dog mod en egenbetaling på 35 %.

Omsorgs, social- og specialtandpleje

Kommunen tilbyder forebyggende og behandlende omsorgstandpleje til personer, der på grund af nedsat førlighed eller vidtgående fysisk eller psykisk handicap kun vanskeligt kan udnytte de almindelige tandplejetilbud. Omsorgstandplejen benyttes primært af borgere på ældreområdet.

Kommunen har derudover et specialiseret tandplejetilbud til sindslidende, psykisk udviklingshæmmede m.fl., der grundet deres funktionsnedsættelse ikke kan udnytte de almindelige tandplejetilbud i børne- og ungdomstandplejen, praksistandplejen eller omsorgstandplejen (jævnfør sundhedslovens paragraf 131 & 133).

Socialtandpleje er et specialiseret tilbud rettet mod borgere med særlige sociale problemer, der har akut behov for tandbehandling og ikke kan benytte de almindelige tandplejetilbud. Målgruppen inkluderer hjemløse, misbrugere og andre socialt udsatte personer, som ikke er omfattet af specialtandplejen. Socialtandplejen omfatter vederlagsfri akut, smertelindrende og funktionsopbyggende tandpleje samt forebyggende råd og vejledning for at vedligeholde behandlingen og forebygge ny sygdom. Formålet er at sikre, at borgerne bliver smertefri både akut og fremadrettet, forbedre deres tyggefunktion og generelle livskvalitet, samt yde brobyggende arbejde.

Indsatskatalog for den kommunale Tandpleje - Version 2023

Den kommunale tandpleje tilbyder en bred vifte af tandplejeydelser, der dækker behovene hos børn, unge og voksne, herunder forebyggende og akut tandpleje samt specialiserede indsatser for borgere med særlige behov (til sammenligning, se tandplejeydelser varetaget af de private klinikker i vest på side 12-13).

Børne- og Ungetandplejen				
Indsats	Målgruppe	Beskrivelse	Formål	Bemærkninger
Screeninger ved klinikassistenter	2-3½-årige			Igangsatt ifm. effektiviseringer 2021
Undersøgelse ved tandplejer	0-22 år			
Undersøgelse ved tandlæger	12, 15 og 18-årige			
Undervisning på skolerne	Udvalgte klassetrin (fra 4. klasse)	Tandbørstekørekort, sukker/syre		Udgået ifm. besparelser. Efter forespørgsel.
Projekt "Er du for sød"	0.- 3. klasse	Kostvejledning		
Cool kids	Børn med angst	Besøg i eget hjem og tilvænningsforløb på klinik		
Behandling i vågen sedation	Angste/ikke behandlingsmodne patienter	Børn/unge Voksne		
Behandling i fuld narkose	Børn og voksne med angst/større kompliceret behandlingsbehov	Somatisk sunde børn		

Voksentandplejen				
Indsats	Målgruppe	Beskrivelse	Formål	Bemærkninger
Specialtandpleje	Borgere med fysisk og/eller psykisk handicap og varig funktionsnedsættelse	Normativt behandlingstilbud		Jf. Bekendtgørelsen om tandpleje kapitel 2
Omsorgstandpleje	Borgere, der ikke kan benytte sig af andre tandplejetilbud	Hovedsageligt forebyggende, henholdende og smertelindrende behandling		Jf. Bekendtgørelsen om tandpleje kapitel 3
Socialtandpleje	Svært socialt udsatte borgere, borgere i kaotisk misbrug	Akut smertelindrende og funktionsopbyggende behandling		Jf. Bekendtgørelsen om tandpleje kapitel 4.
Hjemmebesøg	Voksne uden mulighed for at komme hjemmefra	Tdl, Tpl og KA kommer hos borgere i eget hjem		
Forflytninger	Kørestolsbrugere og borgere med nedsat førlighed	Liftning Andre forflytninger Guidning og vejledning til selv at forflytte sig		
Undervisning af plejepersonale på diverse bosteder		Voksne		Efter forespørgsel.
Tilvænnning voksne	Voksne med angst og tandlægeangst	CBT-tilgang		
Undervisning på plejehjem	Plejepersonale (SOSU, hjælpere, sygeplejersker mm.)	Undervisning på plejehjemmene i hele kommunen på tvær af fag- og vagtlag		
Undervisning på kommunale botilbud				Jf. Bekendtgørelsen om tandpleje §16.
Konsulentopgaven	Behandlingsoverdragelse fra privat praksis			

Lovgrundlag

Den kommunale tandpleje er reguleret i henhold til sundhedsloven og følger dermed den overordnede målsætning for sundhedsvæsenet, der fremgår af sundhedslovens § 1:

”Sundhedsvæsenet har til formål at fremme befolkningens sundhed samt at forebygge og behandle sygdom, lidelse og funktionsbegrænsning for den enkelte”.

Herunder skal den kommunale tandpleje, jf. sundhedslovens § 2:

” (...) sikre let og lige adgang til tandplejetilbuddene, behandling af høj kvalitet, sammenhæng mellem ydelserne, valgfrihed, let adgang til information, et gennemsigtigt tandplejetilbud og kort ventetid til behandling (Sundhedsstyrelsen, 2018:7).

Ifølge Sundhedsloven og den tilhørende vejledning for den kommunale tandpleje (Sundhedsstyrelsen, 2018) har tandplejen til formål *”at fremme oral sundhed samt at forebygge og behandle sygdom, lidelse og funktionsbegrænsning i tænder, mund og kæber hos borgerne”*. Dette opnås blandt andet ved, at den kommunale tandpleje søger *”at fremme god hjemmetandpleje gennem informationsindsatser og sundhedspædagogiske indsatser og stiller et sammenhængende tilbud om sundhedsfremme, forebyggelse og behandling til rådighed med henblik på, at borgerne kan udvikle hensigtsmæssige tandplejevaner samt sunde tænder, mund og kæber og bevare disse i funktionsdygtig stand gennem hele livet”*.

Den kommunale forsyningsforpligtigelse på tandplejeområdet omfatter:

- Børne- og ungetandpleje, som er et vederlagsfrit forebyggende og behandlende tandplejetilbud, herunder tandregulering, til kommunens 0-21-årige børn og unge.
- Omsorgstændpleje til personer, der på grund af nedsat førlighed eller vidtgående fysisk eller psykisk handicap kun vanskeligt kan benytte de almindelige tandplejetilbud.
- Specialtændpleje til sindslidende, psykisk udviklingshæmmede mv., der ikke kan benytte almindelige tandplejetilbud.
- Socialtændpleje til mest socialt udsatte borgere, borgere i kaotisk misbrug, målgruppe for aktivitets- og samværstilbud, hjemløse.

Kvalitetsstandarder

Serviceniveauet for Norddjurs Kommunes tandplejetilbud fremgår af de politisk vedtagne kvalitetsstandarder, som findes på Norddjurs Kommunes hjemmeside. Heri findes generel serviceinformation om den tandplejeindsats, man kan forvente at modtage i Norddjurs Kommune.

- **Børn- og ungetandpleje:**

[Kvalitetsstandard - Tandplejetilbud til børn og unge godkendt i BUU den 20. april 2023.pdf \(norddjurs.dk\)](#)

- **Omsorgstandpleje:**

[Kvalitetsstandard - Omsorgstandpleje.pdf \(norddjurs.dk\)](#)

- **Specialtandpleje:**

[Kvalitetsstandard - Specialtandpleje.pdf \(norddjurs.dk\)](#)

- **Socialtandpleje:**

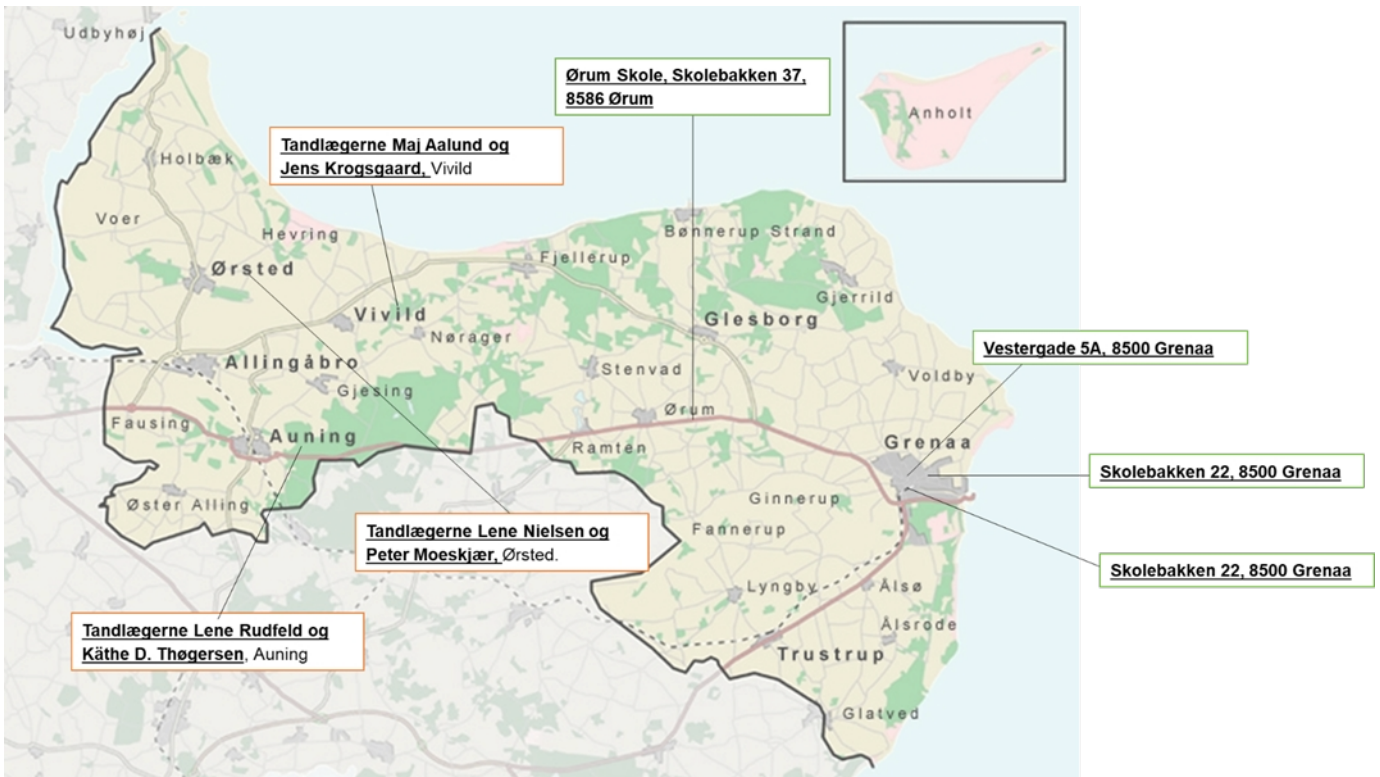
[Kvalitetsstandard - Socialtandpleje.pdf \(norddjurs.dk\)](#)

Tandplejens nuværende organisering og geografiske placering

Tandplejen i Norddjurs Kommune er organisatorisk placeret under Børne- og Familieområdet. Tandplejen leveres på 4 kommunale behandlings- og forebyggelsesklinikker, der er placeret i Grenaa (3) og Ørum (1) (se kort - markeret med grøn).

De kommunale klinikker leverer børne- og ungetandpleje, omsorgstandpleje og specialtandpleje - både på klinikkerne og opsøgende på plejecentre mv.

De kommunale tandklinikker suppleres af 3 privatpraktiserende tandlægepraksis i Vivild, Ørsted og Auning, der bistår kommunen med forebyggende, sundhedsfremmende og behandlende tilbud til børn og unge og omsorgspatienter. De private klinikker håndterer omkring en tredjedel af kommunens klientel (se kort - markeret med orange). De kommunale tandklinikker fører tilsyn med de privatpraktiserende tandlæger.

Samarbejdsaftaler

Norddjurs Kommunale Tandpleje har indgået samarbejdsaftaler med flere forskellige aktører om udførelsen af det lovpligtige, kommunale tandplejetilbud.

Formålet med samarbejdsaftalerne er dels at sikre, at tandplejeopgaven varetages i alle dele af kommunen, så ydelserne leveres så tæt på borgerne som muligt ("nærhedsprincippet"), og dels at indhente effektiviseringsgevinster gennem varetagelsen af mere specialiserede tandplejeopgaver i samarbejde med andre kommuner (LEON-princippet¹).

FKO - Djurslands fælleskommunale Ortodontiordning

Tandreguleringen i Norddjurs er organiseret som en fælleskommunal ordning for Syddjurs og Norddjurs kommune. I daglig tale bruges navnet FKO, som står for *Fælles Kommunal Ortodontiordning* på Djursland.

¹ LEON- princippet: Større enheder giver mulighed for, at opgaverne løses på lavest mulige omkostningsniveau, således at den mest specialiserede arbejdskraft (tandlæger og specialtandlægerne) i videst mulige omfang kun varetager specialiseret arbejde, mens tandplejere og klinikassistenter varetager mindre specialiseret arbejde

FKO er et eksempel på et mellemkommunalt samarbejde om en specialiseret tandplejeopgave, der er etableret med henblik på at indhente effektiviseringsgevinster.

Ordningen indebærer, at Syddjurs Kommune varetager tandreguleringen for begge kommuners børn og unge. Al behandling finder sted på Skrejrupvej 7 i Rønde i tæt relation til den kommunale tandklinik på samme adresse. På de lokale tandklinikker følges det enkelte barns tandstilling og udvikling, og det er også de lokale tandklinikker, der visiterer til ordningen.

FKO er underlagt en styregruppe med politikere, administrative medarbejdere og fagligt personale fra begge kommuner.

Samarbejdet med private tandlæger i Vest

Med henblik på at sikre, at ydelserne leveres så tæt på borgerne som muligt, har Norddjurs Kommunale Tandpleje indgået en samarbejdsaftale med tre privatpraktiserende tandlæger i vest delen af kommunen. De privatpraktiserende tandlæger skal i samarbejde med de kommunale klinikker tilbyde vederlagsfri forebyggende og behandlende tandpleje til børn og unge, omsorgspatienter og kommunale specialtandplejepatienter. De private tandlægepraksisser er beliggende i Auning, Ørsted og Vivild. Aftalen dækker dermed de områder af Norddjurs Kommune, der tidligere udgjorde Rougsø og den østlige del af Sønderhald (Auning-distriktet).

Analyse af private tandklinikker i den vestlige del af kommunen

For at imødekomme borgernes behov for tandpleje i den vestlige del af kommunen har Norddjurs Kommune etableret samarbejdsaftaler med tre private tandklinikker.

Tandlægerne Lene Rudfeld og Käthe D. Thøgersen, Auning	Tandlægerne Maj Aalund og Jens Krogsgaard, Vivild	Tandlægerne Lene Nielsen og Peter Moeskjær, Ørsted
Åbningstider:	Åbningstider:	Åbningstider:
Mandag 08.00-15.30	Mandag 08:00 - 17:00	Mandag: 8.00 - 16.30
Tirsdag 07.30-15.00	Tirsdag 08:00 - 17:00	Tirsdag: 8.00 - 18.00
Onsdag 08.00-15.00	Onsdag 08:00 - 17:00	Onsdag: 8.00 - 13.00
Torsdag 07.30-18.00	Torsdag 08:00 - 18:00	Torsdag: 8.00 - 16.30
Fredag 08.00-16.00	Fredag 08:00 - 17:00	Fredag: 8.00 - 16.00

Sammenligning: Indsatskatalog for den kommunale tandpleje - opgaver varetaget af private tandlægeklinikker i vest

Til sammenligning med den kommunale tandplejes indsatskatalog varetager de tre private tandlægeklinikker i vest følgende opgaver:

Indsats	Målgruppe	Beskrivelse	Bemærkninger ift. private i vest
Undersøgelse ved tandplejer	0-22 år		
Undersøgelse ved tandlæger	12, 15 og 18-årige		
Tilvænnning	Alle	Undgå angst og behov for behandling i narkose.	
Behandling i vågen sedation	Angste/ikke behandlingsmodne patienter	Børn/unge Voksne	KUN lattergas, præmedicinering henvises til den kommunale tandpleje.
Omsorgsstandpleje	Borgere, der ikke kan benytte sig af andre tandplejetilbud	Hovedsageligt forebyggende, henholdende og smertelindrende behandling	Ikke en del af fastpristalsten, der betales løbende for enkelydelser
Hjemmebesøg	Voksne uden mulighed for at komme hjemmefra	Tdl, Tpl og KA kommer hos borgere i eget hjem	Der er enkelte besøg på plejehjemmene i Vest

Uddybning af opgaver og bemærkninger:

- Undersøgelser ved tandlæger og tandplejere:** Klinikkerne tilbyder rutineundersøgelser for børn og unge, men i mindre skala sammenlignet med de kommunale klinikker.
- Behandlinger i vågen sedation:** Private klinikker anvender kun lattergas til sedation og henviser patienter, der har behov for præmedicinering, til den kommunale tandpleje. Deres kapacitet til at håndtere angste eller ikke behandlingsmodne patienter er derfor begrænset.

3. **Omsorgstandpleje:** Private klinikker yder hovedsageligt forebyggende, henholdende og smertelindrende behandling til borgere, der ikke kan benytte sig af andre tandplejetilbud. Dog er disse behandlinger ikke inkluderet i fastprisaftaler og betales løbende for enkeltydelser.
4. **Hjemmebesøg:** Private klinikker i vest udfører enkelte besøg på plejehjem i vest. Den kommunale tandpleje har en mere omfattende indsats, hvor de besøger borgere i deres eget hjem.
5. **Tilvænnning og angstforebyggelse**

Samlet består de private tandklinikker i vest med nogle grundlæggende tandplejeopgaver, mens mere specialiserede opgaver bliver varetaget af den kommunale tandpleje.

Kapacitetsmæssige overvejelser

Analyse af klinikernes kapacitet indikerer en betydelig efterspørgsel efter tandplejetjenester, hvilket afspejler sig i at blandt andet klinikken i Vivild er lukket for tilgang. Der er heller ikke umiddelbar kapacitet til at varetage yderligere af den kommunale del af tandplejen (jf. tandplejens indsatskatalog) uden betydelige investeringer og tiltrækning af flere tandlæger, tandplejere og klinikkassistenter.

Tilfredsheds blandt borgere

De private tandlægers indtryk er, at brugerne af klinikkerne generelt er tilfredse med tilbuddet, da det blandt andet giver mulighed for samtidig tandpleje til hele familien og længere åbningstider. Der er også en lav grad af 'drop-out', da børn- og unge forbliver i samme klinik gennem overgangen til voksenbehandling.

Familietandpleje: De private tandklinikker tilbyder familietandpleje, hvor forældre og børn kan komme sammen uden for skoletid. Klinikernes indtryk er, at der er stor tilfredshed blandt brugerne med denne ordning, da den giver mulighed for samtidig tandpleje til hele familien og længere åbningstider, herunder ferieåbent.

Økonomiske interesser

Tandlæge Jens Krogsgaard fortæller, at der ingen økonomisk gevinst er forbundet med at have børne- og ungdomspatienter for private tandlæger. Der er større indtjeningsmuligheder forbundet med voksenbehandlinger. Dog kan varetagelsen af de kommunale tandplejetjenester bruges som et middel til at tiltrække voksenpatienter, men dette er ikke for nuværende nødvendigt for de private klinikker i vest, da de har lukket for tilgang for nye patienter.

Det bemærkes, at der ingen økonomisk gevinst er ved at behandle børn- og unge, da der ofte er ekstra omkostninger forbundet med behandlinger såsom tandretning. Derudover kræver omsorgsstandpleje, herunder besøg på plejehjem, ekstra ressourcer og tid, hvilket medfører økonomisk spild. Det er dermed ikke af økonomiske årsager, at de private tandlæger varetager den del af den kommunale tandpleje. Samtidig indikerer vores undersøgelse, at der ikke umiddelbart er interesse fra andre private tandlæger i at overtage den kommunale tandpleje i den øvrige del af kommunen (se afsnit om analyse af private tandlæger i øst: Holdning til udlicitering).

Sammenfatning

Klinikkerne i vest oplever tilfredshed blandt børn, unge og familier, især på grund af familietandpleje og længere åbningstider, hvilket også afspejles i en lav grad af 'drop-out', ved overgangen fra børne- og ungetandpleje til voksenbehandlinger.

Klinikkerne oplever, at samarbejdet mellem dem og kommunen fungerer effektivt. Familietandplejen, hvor forældre og børn kan komme sammen uden for skoletid, har særligt vist sig at være populær og tilfredsstillende for brugerne. Klinikkerne har lukket for tilgang af nye patienter på grund af stor efterspørgsel, hvilket vidner om en effektiv og velbesøgt ordning. Der er ingen umiddelbar kapacitet til at varetage yderligere af den kommunale del af tandplejen, og eventuelle udliciteringer vil kræve betydelige investeringer og tiltrækning af yderligere tandplejepersonale.

Analysen af økonomiske interesser viser, at der ikke er direkte økonomisk gevinst for de private klinikker ved at behandle børne, ungdoms, omsorgs, social- og specialpatienter da der ofte er ekstra omkostninger forbundet hermed. De private klinikker varetager ikke den kommunale tandpleje af direkte økonomiske årsager, og de har ikke indtryk af, at der er umiddelbar interesse fra andre private tandlæger i at overtage denne opgave. Det bør bemærkes, at grundig økonomisk analyse er nødvendig for at vurdere de potentielle konsekvenser ved eventuel udlicitering af tandplejen.

Analyse af private tandlæger i øst: Holdning til udlicitering

Af interviews med private tandlæger i Norddjurs Kommune fremgår det, at der ikke er nogen interesse i at varetage eller overtage den kommunale tandpleje. Tandlæge Lars Runge fra Tandlægehuset Grenaa udtrykker bekymring for, at en sådan overtagelse vil resultere i en direkte forringelse af det unikke tilbud, som den kommunale tandpleje i dag leverer til børn og unge. Han påpeger, at den nuværende ordning sikrer, at behandlingen af børn og unge udelukkende fokuserer på den reelle behandlingsbehov uden økonomiske interesser.

Desuden fremhæver Tandlæge Lars Runge, at mange private klinikker allerede er pressede kapacitetsmæssigt og derfor ikke er gearet til at overtage den kommunale tandpleje. Han nævner også, at det er vanskeligt at rekruttere tandlæger og tandplejere til klinikker i Norddjurs, på trods af at de ligger forholdsvis tæt på tandlægeskolen i Aarhus.

Tandlæge Lars Runge ser den kommunale tandpleje som et unikt tilbud, der løfter kvaliteten højere end hvad private klinikker kan tilbyde. Han understreger, at der ikke er økonomisk gevinst i at behandle børne- og unge patienter sammenlignet med voksenbehandlinger, hvilket yderligere reducerer incitamentet for private klinikker til at overtage denne opgave.

Rekruttering og tandplejepersonalemangel

Der er i dag en betydelig mangel på tandlæger og andre faggrupper inden for tandplejen, hvilket skaber store rekrutteringsudfordringer for både private og kommunale klinikker. En fuldtidsstilling i den kommunale tandpleje i tandlægeoverenskomsten med KL udgør kun 1440 nettotimer årligt. Dette skyldes historisk korrelation med skoleåret, da der tidligere var skoletandklinikker på de fleste danske skoler. De to tandlægeforeninger, som har delt forhandlingsret, har ikke ønsket at ændre overenskomsten på dette punkt, så initiativ til normalisering skal komme fra KL. Det forkortede arbejdsår i den kommunale tandpleje er dog en vigtig rekrutteringsfaktor, som til dels kan opveje den højere indtjening i privat praksis for alle tandplejens faggrupper.

Der er et glidende generationsskifte undervejs i kommunen, hvilket betyder, at den kommunale tandpleje vil beskæftige endnu flere yngre medarbejdere, som prioriterer frihed med deres børn, især i skoleferier. Både i Aarhus og København, som huser tandlæge- og tandplejeruddannelserne, har lønnen i den kommunale tandpleje traditionelt ligget noget lavere end landsgennemsnittet på

grund af stor søgning til stillingerne. Men rekrutterings- og fastholdelsesudfordringerne har betydet, at lønniveauet i dag næsten er på niveau med landsgennemsnittet.

Der er derfor lønpres på tandplejen fra omegnskommunerne, som i rekrutteringsøjemed tilbyder højere løn, især for erfarne og specialiserede medarbejdere, herunder specialtandlæger i tandregulering (ortodonti). Udover løn er det nødvendigt at sikre fagligt attraktive miljøer for at kunne fastholde medarbejdere og rekruttere flere i takt med udvidelsen i antallet af brugere. En mobilitetsundersøgelse blandt nyuddannede tandlæger fra Tandlægeforeningen i 2021 viste, at gode kolleger, spændende faglige udfordringer, god ledelse og arbejdspladsens gode ry vægter lige så højt som gode løn- og ansættelsesvilkår.

Ved en samling af klinikker vil der være mulighed for, at den kommunale tandpleje bliver endnu mere tilgængelig alle hverdage året rundt, men med nedsat kapacitet i skoleferier, hvor borgernes efterspørgsel på tandpleje især gælder nødbehandling af tandpine, tandskader mv. På nuværende tidspunkt er der kun lavet udvidet åbningstider uden for skolernes ferie.

Tal fra 2022

- **Tandlæger:** 346 ubesatte tandlægestillinger i privat praksis. 50% af klinikkerne har haft svært ved at rekruttere tandlæger til børne- og ungdomstandplejen. 1/3 af klinikkerne i børne- og ungdomstandplejen har ubesatte tandlægestillinger.
- **Tandplejere:** Der er så massiv mangel på tandplejere, at flere kommuner slet ikke kan få ansat nogen, og mange kommuner har meget få tandplejere. Normalt er der ca. 47 jobopslag for tandplejere hver måned, men i november 2021 var antallet oppe på 60 opslag - stillinger, hvoraf mange aldrig bliver besat.
- **Klinikassistenter:** Der mangler elever, der vil være tandklinikassistenter og tandteknikere. Det betyder, at begge uddannelser desværre måtte lukke på IOOS i 2023 (overtages af hhv. SOSU Østjylland og NEXT København).

Norddjurs Kommune ligger forholdsvis tæt på Aarhus, og på trods af det får vi gennemsnitlig 1,5 kvalificerede ansøgninger pr. stillingsopslag. Udfordringen om at fastholde er også reel. En undersøgelse af 700 tandlæger i Danmark, udarbejdet af Tandlægebladet i 2023, viser følgende faktorer, der har størst betydning for arbejdsglæden:

- 74% Kollegialt fællesskab (dette kan ikke tilbydes i Norddjurs, da man er spredt på 4 klinikker og ser sine kollegaer en gang hver 3. måned)
- 68% Tilpas niveau af faglige udfordringer (når kollega ikke er i nærheden for sparring og oplæring, så bliver udfordringen for stor)
- 62% Patientkontakten
- 52% Arbejdsforhold (deltid, fleksibilitet mv.)
- 35% Mulighed for efteruddannelse
- 32% Løn mv.
- 22% Tid til fordybelse
- 8% Andet

Tandplejens tiltag ift. rekruttering og fastholdelse

Tandplejen har forsøgt at samle al special- og socialtandpleje på matriklen på Åboulevarden (Søndre Skole). Dette for at få faciliteter til at behandle alle patienter fra 0-100 år. Det understøtter både, at nyuddannede tandlæger kan optjene ret til selvstændigt virke (RSV) qua mulighed for under supervision at behandle tandplejepatienter i alle aldre. Ved yderligere øgning af patientmassen på samme klinik kan vi sikre, at mere rutinerede tandlæger kan udvikle sig yderligere og evt. opnå særlige kompetencer i subspecialer. Tilsvarende kan tandplejere og klinikassistenter udvikles fagligt, så de lovgivningsmæssige muligheder for uddelegering af autoriserede tandlæge- og tandplejere opgaver kan udnyttes i et trygt klinikfællesskab.

Opmærksomhedspunkter til fremtidig organisering: Lokal tilgængelighed og specialiseret pleje

Det er vigtigt at bemærke, at de kommunale tandplejere i Danmark opererer ud fra en belægningsgrad på 1000 patienter pr. tandlægestol. Dette tal har dannet grundlag for nationale centraliseringsinitiativer og modernisering af klinikinfrastrukturen. En struktur med større enheder har på landsplan kunnet imødekomme den stigende tandhelsetendens og den gradvise overførsel af opgaver fra tandlæger til tandplejere og klinikassistenter.

I den midterste del af kommunen (Område Ørum) findes der ingen private tandlægepraksisser, og den kommunale tandklinik i Ørum varetager derfor behandlingen af børn i dette område, herunder Ørum, Fjellerup og Glesborg, samt special- og socialtandplejen fra Vest og Midt. Klinikken har des-

uden den fordelagtige placering overfor Djurslandsskolen, hvor den tungeste børnepatientgruppe har direkte adgang til klinikken og modtager intensive tilvænnings- og forebyggelsesforløb. Hvis tandplejen udliciteres, vil disse patientgrupper skulle transportere sig over længere afstande for at modtage tandpleje, hvilket kan resultere i, at mange i denne gruppe ikke får den nødvendige behandling.

Økonomiske forventninger de kommende 5 år

Der forventes ingen større investeringer i de kommende fem år vedrørende opgradering og udskiftning af udstyr, lokaler osv. Dette skyldes primært nylige investeringer i nye stole, som har resulteret i en væsentlig forbedring af faciliteterne. I forhold til almindelig drift forventes der ingen større udgifter udover de sædvanlige vedligeholdelsesomkostninger og løbende driftsomkostninger

Erfaringer fra andre kommuner vedr. udlicitering og privatisering

Herning Kommune: I 2018/19 blev der foretaget en analyse af tandplejen af BDO. Firmaet beregnede prisen for drift af kommunale klinikker sammenlignet med udlicitering og privatisering. Analysen viste en betydelig fordyrelse af tilbuddet ved udlicitering, hvorfor man i stedet valgte at udvide den kommunale tandpleje og investere i modernisering af klinikkerne.

Hedensted og Silkeborg Kommuner: Erfaringerne fra disse kommuner, hvor der er fastprisaftaler med private klinikker, viser, at de private ønsker kun få behandlinger inkluderet i prisaf-talen. På lige fod med Norddjurs afregnes mange behandlinger separat: fast protetik (kroner, broer o.l.), fjernelse af visdomstænder samt andre mindre operationer, mindre behandlinger i forbindelse med tandregulering, retentionstråde efter tandregulering, vågen sedation og skinner (både bløde og hårde). Den faste pris på 1400 kr. pr. barn/unge i 2024 dækker derfor kun undersøgelse, forebyg-gelse, fyldninger og ekstraktioner. Hvor det der ligger udover varetages af de kommunale tandklinikker.

Konklusion og anbefalinger

Baseret på den kvalitative analyse, der er udført gennem interviews med private tandlæger og overtandlæge i den kommunale tandpleje, er forvaltningens overordnede vurdering er, at en udli-

citering af det samlede kommunale tandplejetilbud i Norddjurs Kommune ikke er realiserbar. På baggrund af analysen anbefales det at bevare den kommunale tandpleje og samarbejdet med de private tandklinikker i vest i sin nuværende form.

Vurderingen hviler på følgende fund:

- Der er et velfungerende samarbejde mellem Norddjurs Kommunale tandpleje og de privatpraktiserende tandlæger i Vivild, Ørsted og Auning om levering af det kommunale tandplejetilbud i vest delen af kommunen. Dog er der opgaver, som de private tandlæger ikke udfører, men som fortsat varetages på de kommunale klinikker. Dette gælder for eksempel tværgående udviklings- og undervisningsprojekter i samarbejde med Skole- og Dagtilbudsområdet, f.eks. ”Projekt: Er du for sød”, patienter med særligt pædagogisk behov, behandlinger i fuld narkose, social- og specialpatienter.
- De private tandlæger i vest oplever tilfredshed iblandt børn, unge og familier. Blandt andet på grund af tilbuddet om familietandpleje og længere åbningstider. Der er ligeledes en lav grad af ”drop-out” ved overgangen til voksenbehandlinger, og samarbejdet med kommunen fungerer effektivt. Dog har stor efterspørgsel medført lukning for tilgang af nye patienter. Der er ingen umiddelbar kapacitet til at varetage en større del af den kommunale tandpleje. Dermed vil eventuel udlicitering kræve betydelige investeringer og tiltrækning af yderligere tandplejepersonale for de private tandlæger. Dette vanskeliggøres af aktuelle rekrutteringsudfordringer både for private og kommunale klinikker
- Private tandlæger i øst (Grenaa) har ingen interesse i at overtage den kommunale tandpleje og udtrykker bekymring for en potentiel forringelse af serviceniveauet ved udlicitering.
- For private tandlæger er der intet økonomisk incitament til at behandle børn, unge, omsorgs-, social- og specialpatienter sammenlignet med ordinære voksenbehandlinger, hvilket har betydning for deres vilje til at overtage opgaverne.
- Der er ikke tilstrækkeligt med private tandlægeklinikker til at dække Norddjurs Kommune og sikre tilgængelighed for borgere i samtlige dele af kommunen. Særligt i midten af kommunen er der mangel på private alternativer til det kommunale tandplejetilbud.

- *Erfaring fra Herning Kommune:* I 2018/19 foretog BDO en analyse af tandplejen i Herning Kommune. Firmaet beregnede prisen for drift af kommunale klinikker sammenlignet med udlicitering og privatisering. Analysen viste en betydelig fordyrelse af tilbuddet ved udlicitering, hvorfor man i stedet valgte at udvide den kommunale tandpleje og investere i modernisering af klinikkerne.

Der tages forbehold for forskelle imellem Herning og Norddjurs Kommune, som kan have betydning for de økonomiske potentialer ved udlicitering. Ønskes en konkret beregning i en Norddjurs-kontekst, bør kommune indgå aftale med ekstern leverandør om at gennemføre en tilsvarende økonomisk analyse. Uagtet, om en sådan analyse vil give et andet resultat i forhold til det økonomiske potentiale ved udlicitering, vil ovenstående udfordringer i forhold til incitament, kapacitet og geografisk spredning i private tandklinikker fortsat være gældende.